

ML Dag rijke stinkerds en arme sloebers , welkom bij DAMN HONEY

START INTRO TUNE

NYD De podcast over shit waar je als vrouw van deze tijd mee moet dealen

ML Mijn naam is Marie Lotte

NYD En ik ben Nydia

ML en dit is aflevering 172

NYD Een zogenaamde YES en NO aflevering, iets waar we boos van werden, iets waar we blij van werden. Jij hebt iets persoonlijks waar je boos of blij van wordt. Je was wel ongerust.

ML Ik word er een soort angstig van, maar wat else is nieuw in mijn life?

NYD Het was een baarmoederprobleem.

ML Het was een baarmoederprobleem. Ik ben zojuist terug van een gynaecologische consult. Ik ben de trotse bezitter van in ieder geval één, maar waarschijnlijk twee poliepen.

NYD En een prachtige baarmoeder.

ML Ik heb een prachtige baarmoeder, ja.

NYD Dat compliment kan je wel in je zak steken.

ML Dat compliment heb ik een paar keer gekregen van een medisch professional. En daar ga ik dan toch lekker op. Ik denk dat hij er dan een soort anatomisch uitziet zoals in de boeken.

NYD Hij, zij, hen voldoet lekker aan het schoonheidsideaal. Het baarmoederschoonheidsideaal.

ML Die bestaat blijkbaar. Ik heb een prachtige baarmoeder.

NYD Jij had bloedingen.

ML Ik heb bloedingen tijdens mijn menstruatie, maar dat is normaal. Dan ben ik een dag of drie of vier bloedvrij en daarna begint het weer een paar dagen. Dat is dan niet zo heftig als menstruatie, maar wel heftig genoeg om soms een cup in te doen. Dat is irritant, ik kan het niet anders zeggen. Ik ging naar de huisarts, die verwees me door voor een echo, maar toen wisten ze nog niets. Toen werd er al wel iets gezien. Toen werd ik dus vandaag doorgestuurd voor een gynaecologisch consult. En toen was er weer een echo. En ook een eendenbek. Wat ik altijd het kutste ooit vind. Maar dit viel erg mee.

NYD Was het een beetje warm?

ML Nee, maar het was een plastic.

NYD Oh, dat is misschien heel erg van deze tijd.

ML Het was een hele prettige gynaecoloog. Ik kan het niet anders zeggen. Ik kon gewoon tegen haar zeggen, ik heb daar gewoon slechte ervaring mee. Toen ging ze de kleinste uitzoeken. Het was allemaal heel erg prettig.

NYD Maar het zet je wel aan het denken, bestaat er ook zoiets als een grotere nodig hebben?

ML Dat weet ik niet. Misschien als ze het niet kan zien of zo. Als je zo'n baarmoederhals hebt die gewoon niet te zien is door zo'n klein gaatje.

NYD Ik maak nu grappen, maar goed.

ML Baarmoedermond zag er ook rustig en goed uit. Tijdens de echo zei ze dat het echt een poliep was. Vorige week wisten ze het nog niet zeker omdat het ook mijn laatste menstruatiedag was.

NYD En toen had je paniek en stress?

ML Ja.

NYD Jij dacht dat je die HPV-test netjes had gedaan?

ML Ja, en dan zul je zien dat ik toch kanker heb, want daar ben ik dan meteen bang voor. Er werd me net niet verzekerd dat het geen kanker is, maar de kans dat een poliep kwaadaardig is op mijn leeftijd... is 0,0. Het is echt heel erg klein.

NYD Een extreem lage kans, 0,0.

ML Ja, ze kan het niet uitsluiten.

NYD Maar het is goed voor jou om even te horen.

ML Ja, en ik kon ook gewoon vragen stellen, maar ze moeten er wel uit.

NYD En onder narcose?

ML Ik moet geheel onder narcose.

NYD Dat vind ik ook nog wel intens, dat heb ik nog nooit meegemaakt.

ML Ik een keer, omdat mijn keel amandelen eruit moesten, ik dacht de hele tijd al...

NYD Dit is bonusafleveringmateriaal.

ML Maar in ieder geval, de aliens moeten eruit en dat gaat gebeuren binnenkort. En daar ben ik wel zenuwachtig van.

NYD Wanneer?

ML Dat weet ik nog niet. Volgende week.

NYD Jeetje mensen! En poliepen, die luisteren. Goed dat je naar de dokter was en goed dat er bekend is wat het is en dat je serieus genomen werd.

ML Ja, en daarmee gewoon een hele positieve medische ervaring tot nu toe.

NYD Precies, ook voor huisarts, alles fijn en prettig.

ML Dus eigenlijk is het een leuk bericht van mijn kant, of zo toch? En nu gaan we meerdere leuke berichten voorlezen. Ja!

MUZIEK "EEN LEUK BERICHT"

NYD Want we kregen van alles. We kregen zoveel reacties op de aflevering met Marloes de Vries, die het boek "Kinderen krijgen is optioneel" schreef. Toen hebben we dus over kindvrij leven gesproken, aflevering 169. Daar wilden we even een paar van voorlezen, omdat het zoveel losmaakte bij de mensen.

ML Dus ik zou zeggen, maak even een theetje, ga even lekker zitten. Nou, hoeft eigenlijk helemaal niet. Ga een theetje maken terwijl je luistert en wij dragen ze voor. Doe jij de eerste? Ja, is goed.

NYD

Hoi lieve Nydia en Marie Lotte!

[lieve woorden]

Ik moest hardop lachen om Nydia's lijstje om geen kinderen te willen.

Erg accurate redenen, kan ik jullie vertellen. Dat sommige ouders spijt hebben van het ouderschap kan ik me ook goed voorstellen. En ik ging bij mezelf te rade of ik dat ook voel. Want het is f***** zwaar!

Maar toch... twee kinderen, 10 kilo, 4 jaar slapeloze nachten en een postpartum depressie verder zou ik alles bij elkaar genomen toch niet zeggen dat ik spijt heb.

Vervolgens heb ik naar aanleiding van jullie aflevering even zitten denken of ik 15 tastbare dingen kan bedenken die juist vóór kinderen pleiten. Die verder gaan dan "je krijgt er zoveel voor terug" (ik háát die zin - de moeite en energie die je in je kinderen stopt, kunnen zij NOOOOIT terug geven en het is oneerlijk om dat te verwachten). En het is me nog gelukt ook.

Komt ie:

- de trots die je voelt, elke keer als je kind iets nieuws kan

- op de één of andere manier is de liefde voor mijn partner groter geworden doordat die ook via de kinderen loopt (wazig, I know)
- kinderkleren kopen is veel leuker dan grotemensenkleren kopen
- je gaat je vrije tijd meer waarderen en bewuster invullen
- ik vind het mooi om de wereld door de ogen van mijn kinderen opnieuw te leren kennen
- kinderen leren je om trager te leven
- mijn kinderen houden mij een spiegel voor waardoor ik werd gedwongen aan mijn eigen issues te werken
- het is fijn om je kinderen jouw visie op de wereld mee te geven
- ik ben super trots op mijn lijf dat gewoon een mens heeft gemaakt
- bij elk fysiek ongemak (bv de tandarts) denk ik nu "als ik 16 uur kan bevallen dan kan ik dit ook"
- ik sta versteld van mezelf hoeveel ik nog kan met chronisch slaapgebrek. Wat een kracht en doorzettingsvermogen!
- je krijgt enorme armspieren door de hele dag kinderen te tillen
- je komt met opvang en school in een nieuwe community terecht (fijn als je ergens woont waar je niet zoveel mensen kent, zoals ik)
- ik heb de kans om 2 jongetjes tot feministische mannen op te voeden
- en last but not least: als alleen de Thierry B.'s van deze wereld kinderen krijgen dan wordt het niks, dus ik ben blij daar wat tegenover te kunnen stellen ;-)

Ik ben benieuwd of meer luisteraars nu met dit soort lijstjes op de proppen komen, haha. Ik heb dit trouwens niet gedaan om iemand over te halen ofzo, iedereen moet het lekker zelf weten. Eigenlijk heb ik het vooral even voor mezelf op een rijtje gezet. Kan ik dit lijstje er vannacht misschien even bij pakken als ik weer eens een kind terug in z'n bed probeer te krijgen...

Anyways, keep up the good work!

Groetjes, M.

ML Nou, echt leuk!

NYD Ik vond het zo leuk, ja!

ML Echt wel fun om wat concreet redenen te lezen, want het is altijd dat gevoel. En dit zijn ook wel echt dingen waarvan je denkt, ja, dit snap ik wel, oh ja, dit begrijp ik wel.

NYD Precies. En we hebben ook wel meer van dit soort mails binnengekregen over meer concreet inderdaad het mooie, het ouderschap.

ML De volgende is post van Jasper. Hallo amazing Marie Lotte en sparkling Nydia. Lieve woorden zijn weggehaald, maar bedankt.

Wij zijn een stel m/v 42/43 zonder kinderen en genieten enorm van het leven. 7 jaar geleden twijfelden we over wel of niet een kind en hebben het toen (naar aanleiding van mijn wens vooral) geprobeerd. Voor mijn vrouw hoefde het niet per se, maar ze vond het wel okee om te proberen.

Dat lukte toen niet en we zijn in de molen van vruchtbaarheidsbehandelingen terecht gekomen. Dat was echt een hel, uiteindelijk is het niet gelukt en zaten we in een rouwproces om de nieuwe situatie te accepteren. Dankzij therapie - een gespecialiseerde coach - zijn we er sterker samen uitgekomen. Maar achteraf hadden we het nooit moeten proberen en heb ik er spijt van, vooral wat de impact is geweest op m'n partner.

We identificeren ons nu zowel met kinderloze als kindervrije mensen. Steeds meer met kindervrij, omdat je jezelf liever niet wilt zien als zielig slachtoffer. We richten ons leven ook in om het maximale eruit te halen samen, bijvoorbeeld hoe we ons huis inrichten en wat we met onze vrije tijd doen.

We zien ook dat onze vriendschappen evolueren richting andere stellen zonder kinderen, of stellen die de capaciteit hebben om over iets anders te kunnen praten dan alleen over hun kinderen. Vooral tussen de leeftijd 30-35 zijn we veel vrienden kwijtgeraakt omdat hun leven en belevingswereld alleen maar om hun kinderen draait en onze vriendschap daar dan niet meer in past. We passen ook niet in het standaard maatschappelijke plaatje van een gezin met kinderen. Daarom voelen we ons ook wel verbonden met de queer wereld en hebben we leuke gay vrienden, omdat die ook niet voldoen aan de standaardsituatie en we veel gemeenschappelijk hebben. Samen strijden we tegen het patriarchaat waarin een vrouw alleen een moeder is.

Wat opmerkelijk is, is dat er best wat stellen met kinderen zijn, die aan ons opbiechten dat ze spijt hebben van het krijgen van kinderen. Niet dat ze hun kinderen vervelend vinden, maar "als ze het nog eens opnieuw zouden kunnen doen", dan zouden ze kindvrij blijven.

Tenminste 3 verschillende stellen hebben ons dat verteld. Dat is een taboe, jullie hebben er al wel eens over gepraat in de show.

Spijt is sowieso een raar iets. Spijt is een nuttig mechanisme als je meerdere keren achter elkaar dezelfde keuze moet maken. Als je dan een fout gemaakt hebt, dan zorgt de pijn van spijt ervoor dat je de volgende keer de goede keuze maakt. Maar de emotie van spijt voor keuzes die je maar 1x kan maken is totaal nutteloos. Je staat voor een splitsing, je kan links of rechts, en als je een pad gekozen hebt kan je niet meer terug. Wat heb je dan aan spijt? We hebben geen tijdmachine om terug te gaan.

NYD Ja, dit is wel lastig. Want oké, je hebt er niks aan, maar je kan het wel voelen. En wat ik interessant vind, sorry dat ik even inbreek, want de brief is nog niet klaar, maar toch. Wat ik er interessant aan vind, is dat Jasper eerder spreekt van spijt van het vruchtbaarheidsstraject ingaan. Dus ja, je kan nou eenmaal iets voelen. Het is useless, maar je moet er wel mee. Met dat gevoel zal je wel om moeten gaan.

ML Ja, en ik kan me ook voorstellen als het gaat over... Kijk, hij praat over keuzes die je maar één keer maakt, maar op het moment dat je in een grote levensgebeurtenis een keus maakt waar je achteraf spijt van hebt, is die ervaring waarschijnlijk wel iets die je mee kan nemen weer in andere keuzes misschien niet weer dezelfde, maar in andere situaties of ervaringen. Dus in die zin zou ik het niet afschrijven als niet nuttig, maar wel als...

NYD Het vertelt je wel iets.

ML Bang voor spijt zijn heeft niet zo heel veel zin, want uiteindelijk moet je toch keuzes gaan maken.

NYD Ja, en in spijt blijven hangen heeft natuurlijk ook weinig zin, want dan ben je op die nieuwe route en dan is dit wat het is en dan zal je daar je weg mee moeten. Ja, maar om nou te zeggen dat spijt zelf niet nuttig is bij keuze die je maar één keer maakt, daar weet ik niet zeker of ik het daar helemaal mee eens ben. We gaan verder.

Ik vind het lastig om een keuze te maken als ik geen perfecte informatie heb over alle voor en nadelen. Maar bij de vraag om wel of geen kind te nemen heb je die info niet. Het is een gok. Ik kreeg ooit een tip: als je een belangrijke keuze hebt, en na onderzoek is er niet eentje duidelijk beter dan de ander: kies er dan gewoon eentje. Blijkbaar zijn ze even goed, ook al zijn ze enorm anders. Achteraf pas je je toch aan, aan de nieuwe situatie om er het beste van te maken.

Voor mannen is geen kinderen hebben makkelijker dan voor vrouwen.

Onze oom en tante van eind 50 hebben geen kinderen (tot hun verdriet) en mijn tante, die in de zorg werkt met voornamelijk vrouwen, heeft wel eens gezegd dat elk gesprek in elke pauze op haar werk alleen maar over kinderen gaat. En nu ze 50 is gaan de gesprekken over kleinkinderen. Ze vindt dat verschrikkelijk.

Mannen lijken minder over hun kinderen te praten. Er is wél een beetje een stigma tussen mannen, als je geen kinderen hebt wordt je wel gezien als "minder volwassen" of "minder verantwoordelijk", omdat er een categorie mannen is die vrijbuiters zijn en van vrouw naar vrouw fladdert zonder te committeren. Maar dat wordt niet onderling uitgesproken. Ook is er een vooroordeel over (on)vruchtbaarheid en (on)mannelijkheid wat een stigma is voor mannen zonder een kind.

We maken wel eens de grap dat we qua verre vliegvakanties uit het verleden al minstens 1,2 kind aan CO2 uitstoot hebben veroorzaakt (sorry). Een kind erbij hebben is wel 50 intercontinentale vluchten per jaar aan uitstoot. De discussie erover mist een belangrijk punt. Het gaat altijd over wel-of-geen kind in verband met de milieupact. En dat is een zware afweging qua kinderwens. Maar we hebben ook vrienden die een derde of vierde kind krijgen. Wij vinden het extreem moeilijk om ons in te leven in de besluitvorming van die ouders om dat te doen. Ik vind dat je ouders best kan aanspreken om de overweging van milieu mee te nemen in keuze voor 3de of 4de kind. Hoe groot is de kinderwens als je al een huis vol hebt? Eentje minder kan dan toch wel? En dan nog heeft iedereen het recht om dat te beslissen, maar dat is dan wel vergelijkbaar met de keuze om ver te vliegen, elke dag vlees te eten of een SUV te kopen. Je krijgt geen morele carte blanche omdat het toevallig over gezinsuitbreiding gaat, in my humble opinion.

Deze mail is alweer veel te lang. Heel veel succes met de podcast, het opstarten van een nieuwe theatershow, de self-improvement-journey en alle andere goede dingen van 2024. Ik blijf jullie steunen via petje af.

Groetjes,

Jasper

NYD Ja, knaller van een mail, maar we dachten we doen hem toch maar even helemaal erin, want er zitten zoveel verschillende thema's in. Ook natuurlijk het thema over man, en man zijn, en geen kinderen hebben en hoe daar dan tegen aangekeken wordt.

ML En dat er toch een stigma is en dat dat dan dus niet uitgesproken wordt.

NYD Ja, maar ook inderdaad die onvruchtbaarheid en onmannelijkheid. Wat natuurlijk ook nog weleens speelt bij steriliseren. Dat mannen dan het gevoel hebben dat een stuk mannelijkheid wegvalt, wat natuurlijk niet...

ML Ja, want je moet wel de vrouwtjes kunnen bezwangen of zo.

NYD Ja, zoiets, ja. Of het gevoel dat dat dan je mannelijkheid aantast. Ja, wat vind jij van dat CO2 verhaal?

ML Ja, ik weet het niet. Kijk... Ehm...

NYD Lastig hè? Het is een persoonlijke keuze, maar ik snap wel wat hij zegt met...

ML Derde en vierde kind...

NYD Je mag daar best iets over zeggen.

ML En tegelijkertijd...

NYD Maar moet je je ermee bemoeien? Ik zou dat echt nooit doen.

ML Wie ben ik om te zeggen dat jij geen derde of vierde kind... zeg maar, dat *dát* dan onzin is. Eerste, tweede... Ik heb daar gewoon niet, daar heb ik geen zeggenschap over.

NYD Nee, dat heb je ook niet.

ML Op geen enkele manier.

NYD Ik vind wel het ding van, 'je krijgt geen morele carte blanche omdat het toevallig over gezinsuitbreiding gaat'.

ML Nou, daar ben ik het mee eens.

NYD Ja, want waarom zou je dan wel kunnen zeggen: 'hé, die SUV, dat is eigenlijk misschien niet zo nodig en vet vervuilend, misschien kan je daar eens over nadenken.' Maar

dat het dan om gezinsuitbreiding... Ja, omdat het iets heel erg... Gevoel is of zo. Als je mensen daarop aanspreekt, dat is heel persoonlijk.

ML Maar is het ook niet zo, kijk, bij een SUV kan je allemaal vrij gegronde argumenten bedenken... waarom je dat niet zou moeten doen, want het klimaat... Maar ik heb het gevoel dat je bij kinderen, dat is én heel erg een emotieding natuurlijk, maar volgens mij zijn er voor zowel kinderen als voor geen kinderen allemaal argumenten te bedenken waarom het wel of niet goed voor de wereld zou zijn.

NYD Ja, je hebt natuurlijk altijd mensen die zeggen dat we ook kinderen nodig hebben die er nieuwe klimaatreddende dingen uitvinden. En dat zal maar net je kind zijn. En dan was het een derde kind en dan was het kind er nooit geweest, want het mocht niet van Jasper. Grapje Jasper.

ML Grapje. Ik heb het gevoel dat dat in argumentatie vaak gelijk opgaat ofzo. Ik weet het niet zo goed.

NYD Wel interessant.

ML Dat zeker. Ik ga hierover nadenken. Nou. En de laatste.

Lieve Nydia en Marie Lotte,

Wat is jullie aflevering met Marloes een feest om naar te luisteren. Ik werd er helemaal vrolijk van. Nu denken jullie misschien, hé nog iemand die geen kinderen wil, maar dat is zeker niet zo! Ik heb nu een zoontje van 2 en het is heel zwaar en ontzettend geweldig. Wij hebben onze zoon gekregen vanuit een sterk verlangen en hebben echt nagedacht of dit iets was wat we willen.

Hoe jullie over verlangen en angst spraken vond ik inspirerend, en heeft mij weer laten nadenken over de kwestie van een tweede kind. Daar komt denk ik ook angst bij kijken: wat als er iets met het eerste kind gebeurt, dan heb ik geen kind meer. Of: is het niet zielig als mijn kind enigstkind is (dat ben ik zelf en vind ik vaak best jammer). Helaas vinden veel mensen in mijn omgeving het ook "egoïstisch", "zielig" of "raar" als ik zeg dat ik niet weet of we een tweede krijgen en ze voelen zich helemaal prima om mij dat mede te delen. Zelfs 9

maanden kotsend boven de wc hangen lijkt voor hen een “ offer” dat je “maar moet” brengen (ik had hyper-emesis).

Maarja deze angsten zijn natuurlijk niet voldoende reden om een tweede kind te krijgen. Ik ben erg benieuwd of er later in mijn leven weer een sterk verlangen naar een kind zal opkomen of niet, en hoop dat als dat wel komt, een mogelijke ziekte tijdens zwangerschap mij niet tegenhoudt. Beslissingen maken op basis van angst is eigenlijk nooit goed, dus zeker niet bij een levenslange niet omkeerbare keuze. Veel dank voor deze mooie aflevering

Liefs!!

Kaveri

ML Ja, mooi.

NYD Ja, goed om dat ‘tweede kind verhaal’ er ook nog even in te laten sluipen in dit gesprek.

ML En het hele gesprek over verlangen en angst, dat heeft mij ook weer extra bewust gemaakt. Ik vind het leuk dat Kaveri er ook over schrijft.

NYD Ja, en we hadden daar trouwens nog wel ook... Ik ga die mail niet ook voor lezen, want dat is echt te lang, maar we hadden nog een mail. En daar schreef iemand van: ‘ik had niet echt een kinderwens en ik ben toch aan kinderen gegaan vanuit angst, namelijk de angst voor een saai leven.’ En dan schrijft zij: ‘mijn kinderen zijn nu negen en tien, het is gewoon heel gezellig met hen erbij. En als het ons niet gegeven was om zwanger te worden, dan was ik vast heel gelukkig gebleven en zag mijn leven er waarschijnlijk heel anders, en daarmee bedoel ik niet per se slechter, uit.’ Maar dit is dus wel vanuit angst en dat heeft ook goed uitpakt. Dus zelfs dit soort dingen waarvan je denkt: ‘ja dat is goed, niet vanuit angst.’ En voor sommige mensen werkt het wel.

ML Ja, maar het is natuurlijk ook niet per definitie zo dat als je een keus maakt vanuit angst, dat het dus slecht uitpakt. Dat hoeft niet.

NYD Nee, dat is zo. Maar misschien goed om inderdaad meer aan de verlangens te denken en niet zozeer aan de angsten.

ML Ja, precies. Dat lijkt me gewoon heel gezond. Ook voor je mentale gezondheid om vaak bij jezelf in te checken of het iets is wat je wil of dat het iets is waar je bang voor bent. En niet alleen als het gaat over kinderen. Ik wil trouwens nog één dingetje zeggen, want wij kregen af en toe ook wat berichten, waarin dan stond: 'leuk en aardig, zo'n aflevering over kindvrij leven, maar waarom zat er er niet iemand aan tafel met een kind?'

NYD 'Waarom zat er geen moeder? Ik wil graag meer weten over feministisch opvoeden, waarom zat er niet...' *lacht*

ML Of: 'Ik vond dit wel een heel eenzijdig gesprek. In mijn optiek was het een vollediger of gelaagder gesprek geweest als er iemand aan tafel had gezeten die wel een kind had.' Maar ik wil graag daar even over zeggen: het ging in die aflevering niet over mensen met kinderen of een kinderwens.

NYD Nee.

ML Daar ging het gewoon echt niet over. We hebben afleveringen gemaakt over moederschap, queer moederschap, over twifelen over een kinderwens. En we hebben ook... Dit was gewoon een aflevering...

NYD Het is ook geen discussie! Zo van 'wel of geen kinderen? Oké, go!' Wie kan daar de beste argumenten voor aandragen?

ML Dit is dus een beetje ook wat mij eigenlijk stoort in de media zelf, dat het vaak is van 'we zetten iemand aan de ene kant van het spectrum aan tafel en de andere kant, en dan krijg je een discussie. Wij wilden juist geen discussie. En je merkt door de berichten die we hebben gekregen dat het veel losmaakt. We willen dat je er zelf over na gaat denken, dat het resoneert, dat je denkt 'eindelijk herkenning.'

NYD Maar ook als je wel kinderen hebt, dat je er bewust van bent dat je ze hebt. Want ik vind ook wat Jasper schreef over zijn tante, die ongewenst geen kinderen heeft en vervolgens alleen maar die gesprekken aan moet horen over kinderen. Je mag je daar best wel een beetje bewust van zijn. Dat is misschien veel gevraagd van mensen, van 'oh mag ik dan niet eens meer over mijn kinderen praten?' Nee, dat is natuurlijk ook weer niet zo, maar je kan er wel een beetje op letten.

ML Het gaat over besef. En die aflevering over kindvrij leven is ook om een duit in het zakje te doen, dat mensen zich ook wat meer bewust worden... hoe dominant het verhaal is van wél kinderen krijgen. Dus we hebben heel erg expres niemand aan tafel gezet die wel kinderen heeft. Dat wilde ik daar graag even over kwijt.

NYD Goed gezegd!

Tune DAMN HONEY NO

ML Nyd, wat voor verschrikkelijks heb jij om met ons te delen?

NYD Ja, ik heb de NO. Vanochtend was er een nieuwsbericht uit Winsum. Ja, trigger warning, moord op vrouwen. Een 17-jarig meisje is doodgestoken door een 19-jarige man. Of tenminste, die is daarvoor aangehouden, die is verdacht. Ik mag dan niet zeggen dat hij het gedaan heeft, want dat weten we eigenlijk nog helemaal niet. RTV Noord heeft met jongeren gesproken die naar eigen zeggen bekenden zijn van het slachtoffer. Volgens hen zou het gaan om een kwestie in de (daar is ie weer) relationele sfeer. De politie heeft ook laten weten dat het slachtoffer en de verdachte elkaar inderdaad kenden. Er is verder nog helemaal niks hierover naar buiten, maar het is meer... Weer het verhaal van...

ML Als je je er bewust van bent, van femicide, en als je je bewust bent van de cijfers, dan begin je het echt ook in het nieuws te herkennen. Want ik appte het vanochtend naar jou met een soort, 'hier, weer een geval van femicide.'

NYD Ja, als in, naar hoogste waarschijnlijkheid. Als dus de politie laat weten dat ze elkaar kenden.

ML Nou ja, kijk, ik ben nu hier niet politiewoordvoerder of wetenschapper, dus dit is een onderbuikgevoel.

NYD Ik heb ook al gelezen ergens dat het om een ex-partner zou gaan, maar ja, dat weet ik ook niet of dat klopt. Het is nog maar zo nieuw dit nieuws en ik wil daar eigenlijk ook niet over speculeren.

ML Maar zij zou, als het inderdaad een ex-partner is, zij zou niet bij de officiële cijfers horen omdat zij niet getrouwd waren... en omdat het niet officieel gemaakt is.

NYD Ja, dus als je bij de officiële cijfers tot femicide gerekend zou worden, dan moet je daarvoor op papier partners van elkaar zijn. Dus een 17-jarige jonge meid, wat zó, zó jong is... Nou, goed... Die was niet getrouwd met deze 19-jarige man.

ML Zij zou nooit in de officiële cijfers van femicide terechtkomen.

NYD Als het dus inderdaad een ex blijkt te zijn. Ik zag ook alweer dat er allerlei anonieme trollen, noem ik ze maar even op Twitter, het weer aangrepen om hun vreemdelingenhaat te spuien. Namelijk: 'er zit een AZC in Winsum, dus we weten allemaal wel dat de dader geen Sietse heet.' Dat was basically de strekking van wat zij de wereld instuurden, wat ik ook weer walgelijk vind, om meteen die link te leggen. Maar wat ik nog even kort wilde noemen is een podcast, namelijk: 'zij is van mij'. Van rechtbankverslaggever Saskia Belleman. Die onderzoekt vrouwenmoord in de podcast en het is volgens mij achtdeilig, maar er staan er nu vier, geloof ik, online.

ML Ja, nog niet alle acht in ieder geval.

NYD Nee. Nou, er komen nabestaanden aan het woord van vrouwen die vermoord zijn door partner, ex-partner. En er komt ook een slachtoffer aan het woord en zij is neergeschoten door haar ex. En zij heeft eigenlijk bij wonder...

ML Overleefd.

NYD Overleefd. Ja, zij is gewoon neergeschoten. De kans dat zij dood was, was natuurlijk heel groot. Het is gewoon mislukt, maar het was wel degelijk een keiharde poging tot moord. En als je haar verhaal ook hoort en alle stress en het verhuizen... en het veilig proberen te blijven omdat die ex-partner haar en haar kind stalkte... Daar gaat al zoveel leed aan vooraf. En femicide, vrouwenmoord, is natuurlijk het uiterste... Voortvloeisel van iets wat an sich al echt verschrikkelijk is en levens verwoest en wat ervoor zorgt dat bijvoorbeeld de dochter van dit slachtoffer niet normaal naar school kon, want het was te gevaarlijk. En het is zo'n groot probleem. En zo'n nieuwsbericht van vandaag dan weer, terwijl ik dan eigenlijk nog gisteren die podcast zit te luisteren, dat hakt er gewoon zo in van: 'oh we moeten echt... Er moet iets gebeuren.'

ML Ja... En er moet... Ja.

NYD Ja, en nou wil ik niet zeggen dat dan dit specifieke geval te voorkomen was geweest met X of X ofzo, weet je wel, dat is ook te kort door de bocht. Maar het is meer, zo'n nieuwsbericht zette voor mij weer eventjes dit thema weer vooraan. En ik dacht, laat ik dan ook die podcast tippen. Er komt overigens ook iemand aan het woord die zelf dader is.

ML Is die al aan het woord geweest of niet?

NYD Ja, volgens mij de laatste.

ML Oh, die heb ik nog niet geluisterd.

NYD Ik weet niet of het nu nog steeds de laatste aflevering is, maar de laatste aflevering toen ik gisteren luisterde. Dus ik weet niet of er al een nieuwe is. Om te horen van wat brengt je zover, welke mechanismen gaan er nou schuil achter partnergeweld.

ML Renée Römken komt ook aan het woord. Die hebben we ook te gast gehad. Het komt dan weer altijd terug op dat idee dat vrouwen zich willen onttrekken aan de macht van hun partner, ex-partner, van een man. En dat die dat daar niet mee eens is. Het is echt een soort controle willen hebben over wat een vrouw doet. En als ik haar niet kan krijgen, dan niemand. En daar zit het natuurlijk.

NYD Maar zit het ook echt wel in hoe je dan vervolgens daar als maatschappij of als overheid, als politie, hoe je vervolgens omgaat met die zaken. En dat is elke keer zo'n knelpunt en dat blijkt ook wel weer uit deze podcast. Want het slachtoffer, ze wordt Cindy genoemd in de podcast, die dus vertelt van: 'ja, *ik* moest de hele tijd schuilen, *ik* moest de hele tijd weg. *Mijn* dochter kon niet naar school.' Terwijl die man kan in principe gaan en staan waar hij wil. Ja, hij heeft dan misschien wel een contactverbod, dus misschien mag hij op een bepaald aantal meters niet komen officieel, maar dat kan hij wel doen. En daar kom je gewoon elke keer weer tegen een soort muur aan... waarbij dus het slachtoffer eigenlijk de ondergeschikte positie krijgt.

ML Ja. En dit... Want we hebben het...

NYD En hoe je dat op moet lossen, ja...

ML We hebben natuurlijk ook een paar weken geleden gehad over hoe bijvoorbeeld stalking wordt aangepakt.

NYD Ja, daar moeten we ook echt een aflevering over maken.

ML Ja, precies. Dat je als slachtoffer echt van een kastje naar de muur wordt gestuurd, maar ook dat je de hele tijd verschillende mensen krijgt, omdat er niemand is die een soort overzicht heeft van waar jij last van hebt, wat jou overkomt, hoe jij bedreigd wordt. En dat je het dus telkens weer uit moet leggen, maar dat het dus ook niet opgepikt wordt als stalking, als bedreigend, als gevaarlijk.

NYD Plus als je naar de politie stapt, dat er een grote kans is dat jij daar weer klappen van moet ondervinden, zodra de ex-partner/partner daar achter komt.

ML Ja.

NYD Het is dus complex. En er was ook iemand in die podcast die zei van, ja, er zijn x-aantal gevallen van stalking. Als we al die mensen achter de tralies zouden moeten zetten, dat kan eigenlijk niet eens, ook gewoon qua capaciteit. En toen dacht ik ook van...

ML Dat is toch heel raar om te zeggen.

NYD Ik vind dat ook raar. Ik vond dat ook lastig. En toen zei hij zoiets van ja, dan gaan we bijna naar Verenigde Staten-achtige taferelen waarbij een x-percentag in de gevangenis zit. En kijk, gevangenisstraf is natuurlijk ook niet de heilige graal, mensen opsluiten. Tegelijkertijd is mensen opsluiten nou wel echt een vrij hardcore middel om stalking tegen te gaan.

ML Ja, want je zit gewoon ergens anders.

NYD Als je opgesloten zit, dan is het wel vrij duidelijk dat de vrouw in dit geval kan gaan en staan waar ze wil. Vanaf wanneer kan je iemand opsluiten? De dreiging is gewoon strafbaar, maar wanneer kan je duidelijk maken dat het echt gebeurd is?

ML Ja. Dat hoor je ook de hele tijd terug in die verhalen. Als het al semiserieus genomen wordt, verhalen van bedreiging en stalking, dan gaat bijvoorbeeld de politie naar zo'n iemand toe en zegt dan foei.

NYD Ja, het stopgesprek. En dat stopgesprek heeft 50 procent kans van slaging.

ML Ja. Dat schijnt dus ook wel weer te helpen. Misschien is het ook een soort angst inboezemen natuurlijk, want de autoriteiten, de politie die komt...

NYD Ja. Saskia Belleman die vroeg van gaan jullie ook nog wel eens vragen aan zo'n man, van hoe gaat het nu? Toen zei hij dat doen we eigenlijk niet. Toen zei een van de agenten, waar ik me ook wel wat in kan vinden, dat als de stalking is gestopt, dan wil je eigenlijk helemaal niet dat zaadje planten van oh ja dat stalken dat deed ik inderdaad. Dus er valt ook wel weer wat voor te zeggen, maar het voelt alsof nog niet alle capaciteit, aandacht, ook gewoon alsof er ook nog niet een soort heel concreet plan door een heel groot team van experts ooit gepitcht is.

ML Volgens mij is dat ook letterlijk niet zo, want dat was ook in al die stalkingsproblematiek nu. Vijf jaar nadat Humeyra is doodgeschoten is het nog steeds niet op orde. Sommige dingen gaan beter, maar over het algemeen wordt het nog steeds niet opgepikt. Kom je nog steeds de hele tijd bij 18 verschillende agenten terecht, en moet je telkens je verhaal doen. En dan wordt de ernst van de zaak natuurlijk niet duidelijk. Dan krijg je niet genoeg overzicht ervan. Dus daar schort nog echt heel veel aan en dat is super frustrerend. En dat voelt ook gewoon weer heel erg als het wordt niet serieus genomen, ook omdat de slachtoffers hier weer vrouwen zijn. En daarmee wil ik dus niet zeggen dat men zich er überhaupt niet druk over maakt, want er zijn natuurlijk zat mensen die zich er hard voor maken, binnen de politie, binnen de wetenschap weet ik veel, maar het voelt echt als een soort ondergeschikt iets.

NYD Ja, en de hele tijd maar zo die kaart trekken van ja, het is te moeilijk of zo.

ML Dan wordt er maar weer iets gezegd van we kunnen ze niet allemaal opsluiten, en dus doen we het niet. Maar dat is een heel raar argument om te zeggen.

NYD Vond ik ook een vrij raar argument toen ik dat hoorde in die podcast. Ja, maar goed.

ML Ja, goed. Die podcast is inderdaad echt een tip.

NYD Dan, in de vorige aflevering met Emine Uğur, lazen we een korte vraag voor over vrouwen en kinderen. Die worden uitgelicht in kranten of in nieuwsberichten als het gaat over slachtoffers.

ML Daar kregen we méérdere mails over.

NYD Daar kregen we meerdere reacties op, maar één hele goede aanvullende reactie van Sarah. Zij is masterstudent filosofie en ze doet onderzoek naar hoe de Nederlandse discours rondom Israël-Palestina bijdraagt aan het beeld dat wij hebben van Palestijnen. En dan voornamelijk het dehumaniserende aspect daarvan. Ze heeft me ook nog iets meer uitgelegd waar het onderzoek precies over gaat, maar ik dacht dat dit korte stukje misschien voldoende is om het volgende berichtje even te luisteren.

SARAH Hey, meiden van Damn Honey. Ik wilde even een korte reactie geven op het bericht dat jullie voorlezen in de vorige aflevering, waarin de vraag werd gesteld over waarom er altijd berichtgeving wordt over hoeveel vrouwen en kinderen er zijn overleden, alsof mannen er niet toe doen. Zeker met betrekking nu tot de situatie in Gaza. Ik ben momenteel onderzoek daarnaar aan het doen. Het is zeker zo dat de berichtgeving erg scheef is en dat er veel meer nadruk wordt gelegd op vrouwen en kinderen en dat dat natuurlijk helemaal niet oké is en dat je ook aandacht moet geven aan Palestijnse mannen. Dat Arabische mannen over het algemeen nog veel meer worden gehumaniseerd. Dat ze worden neergezet als terroristen en *what not*. Maar er zit nog iets anders achter en dat is eigenlijk nog wat duisterder, namelijk het volgende. In een genocide of een *ethnic cleansing* zoals nu gebeurt in Palestina, daadwerkelijk ook meer vrouwen en kinderen worden getroffen. En dat is zeer doelbewust, omdat het echt gaat om het uitroeien van de volgende generaties van een bepaald volk. Dus Israël is juist heel erg expres kinderen aan het beschieten en heel doelgericht kinderen en vrouwen aan het aanvallen, om te zorgen dat er geen volgende generaties van Palestijnen kunnen voortleven. Dus vrouwen en kinderen zijn in die zin, als het gaat om genocide en als het gaat om etnische zuivering, kwetsbaarder omdat zij vaak doelbewust worden getarget. Om te zorgen dat er geen volgende generaties meer kunnen komen van dat volk. Want daar zijn vrouwen en kinderen nodig natuurlijk. Dus dat is eigenlijk een beetje de duistere kant van dit verhaal. Dat verklaart nog niet waarom er altijd zoveel aandacht aan wordt gegeven in de media, dus ik denk dat daar heel erg twee kanten aan zitten. Het verklaart wel waarom er eigenlijk disproportioneel meer vrouwen en kinderen worden getarget door Israëlische *snipers* bijvoorbeeld. En waarom daar zo over bericht wordt gegeven. Dus dat wilde ik jullie eventjes vertellen. En ik hoop dat je daarmee een antwoord hebt op de vraag van de vorige aflevering. Super dankjewel voor jullie goede werk en ga zo door. En lieve groetjes, Sarah.

PS, om daar nog even aan toe te voegen. Er kwam ook iets voorbij toen jullie erover aan het spreken waren, dat volgens mij in Rusland, hadden jullie het over, dat er nu vrouwen het recht op abortus wordt bemoeilijkt omdat ze de volgende generatie soldaten voort moeten brengen. Dat is dus ook een typisch voorbeeld van eigenlijk reproductieve onderdrukking

van vrouwen die ook te maken hebben met die hele biologische aspecten van vrouw zijn. Namelijk dat je grotere verantwoordelijkheid draagt voor de volgende generatie van een volk. En dus ook de oorlogsmachine van zo'n volk, namelijk over het algemeen mannen. Zeker in landen als Rusland. *It's all very sick.*

NYD Ja. En dan nog met de side note van Sarah, stuurde ze er later achteraan dat ze in haar audio-berichtje heel binair over mannen en vrouwen spreekt, maar dat het eigenlijk gaat over sekseverschillen. Dus mensen die kunnen baren en kinderen worden buitenproportioneel getarget, als je het correct zou willen zeggen.

ML Ook weer echt.. Zij stuurde dit en ik dacht alles viel weer zo op zijn plek dat je dan denkt ja, dit is het.

NYD Ja, dat is logisch. Tegelijkertijd staat dit niet in de kranten als ze zo'n nieuwskop maken. En dan zou ik wel willen pleiten van oké, maar als je het op die manier naar buiten brengt, geef die context dan ook.

ML Je bedoelt, er zijn vrouwen en kinderen onder de slachtoffers, of er zijn, als de krant...

NYD Ja, als je dat specifiek uitlicht, waarom licht je dat specifiek uit?

ML Ja, nee, maar dat zegt ze volgens mij toch ook? Van het verklaart niet waarom de media het heeft over vrouwen en kinderen, maar het is wel zo dat het zo is.

NYD Ja, precies, maar dan zou het dus wel goed zijn als er ook over bericht wordt.

ML Ja, en dan denk ik, zouden ze dat weten bij de media? Of is dit een soort ding van wat we doen, dat we, oh zielig, vrouwen en kinderen daarmee...

NYD Ja, precies, dat was natuurlijk ook waar ons gesprek met Emine over ging. Waarom moet dat los genoemd worden alsof de Palestijnse man of any mannelijk slachtoffer minder erg is dan een slachtoffer dat kind is of vrouw is?

ML Ja, ik vraag me oprecht af of dat ook de reden is dat we het doen in de media. En ik denk het dus niet.

NYD Dan kregen we nog een mail van Britt. En dat ging dan weer over vrouwen en kinderen eerst bij maritieme rampen, want daar hebben we het ook kort over gehad.

ML Oh ja de Titanic.

NYD Ik was het alweer vergeten dat we het daarover hadden gehad. Nou, *Britt got news for us*. Namelijk een Zweedse onderzoek uit 2012 dat gaat over de zogenaamde galantheid van vrouwen en kinderen eerst. Er is een verschrikkelijke schipbreuk. En dan staan al die mannen natuurlijk helemaal klaar om die vrouwen en kinderen eerst te laten gaan, want die arme zwakkelingen moeten gered worden. Nou, dit is geen officiële maritieme regel, dat wil ik ten eerste gezegd hebben. Wist je dat? ,

ML Nee dat wist ik niet.

NYD Had je een vermoeden?

ML Nee, ik dacht dat het een ongeschreven regel was. Dat het gewoon is wat je doet.

NYD Oh ja. Het is ook een soort wijdverspreid idee, maar het is dus ook een mythe. En die is mede de wereld extra in gekomen dankzij de kaskraker Titanic. Misschien wel onze lievelingsfilm. (Supporting geluiden van **ML**)

Want daarin zie je of hoor je dit ook gebeuren. De kapitein heeft ook bij de Titanic daadwerkelijk opgeroepen om vrouwen en kinderen eerst de reddingsvloepen in te krijgen. Maar hij wist ook op dat moment dit schip gaat ten onder en heeft te weinig reddingsvloepen. Dus voor hem was dat misschien gewoon een soort quota of een soort van nou dan maar op die manier onderscheid maken. Maar dat is niet vanuit een dat is hoe het altijd geweest is.

ML Nee, het was voor hem een persoonlijke overweging of misschien uit een soort morele overweging was het. Hij dacht zo moet het. Maar het was niet van we gaan nu een protocol volgen en vrouwen en kinderen moeten eerst.

NYD Precies. En leiderschap heeft dus blijkbaar grote invloed op hoe zo'n scheepsramp zich ontwikkelt. En dat Zweedse onderzoek uit 2012 heeft dus 18 van de meest beroemde scheepsrampen onderzocht. In totaal stierf er daarbij 15.000 mensen. En slechts 17,8% van de vrouwen overleefden het, versus 34,5% van de mannen. En in drie van de schipbreuken

die het onderzoek meenam stierven alle opvarende vrouwen. En uit het onderzoek bleek, en dit is eigenlijk heel logisch, wat er tijdens een ramp gebeurt is ieder voor zich.

ML Ja, gewoon je eigen hakje redden. Ja. En dat is logisch, want dat is denk ik ook gewoon het instinct van de mens.

NYD Ja, dat denk ik ook.

ML Maar ik vind het dus wel weer...

NYD Het is gewoon typisch dat er dan een idee ontstaat dat vrouwen en kinderen dan dus blijkaar... Nou in ieder geval tijdens een scheepsramp er nog goed van afkomen. Ja. Je wordt dan wel onderdrukt, en ze kunnen helemaal niks maar hier, ga maar in deze sloep.

ML Maar dat is dan dus niet eens zo.

NYD Maar wat is dan wel zo? Mannen zijn vaak fysiek sterker waardoor ze een grotere overlevingskans hebben. Maar van alle categorieën hebben de kapitein en de crew de grootste overlevingskans. Dus het is ook niet eens zo dat de kapitein ten onder gaat met zijn schip? Nee, het wordt wel gewaardeerd als de kapitein pas het schip verlaat op het moment dat hij weet ik heb er alles aan gedaan om mijn passagiers nog enigszins oke hier vanaf te laten komen.

ML Ik weet ook niet wat ik van die regel vind.

NYD Nee, dat vind ik ook onzin.

ML Dat gaat natuurlijk nergens over. Maar het is ook hier dat je...

NYD Je moet natuurlijk je werk uitvoeren als je als kapitein weet van nou dit zijn vluchtroutes of dit kan je doen of dit kan ik nog dan moet je dat wel doen vind ik. Maar ik zou van niemand vragen dat je je opoffert voor je schip.

ML Nee, dat gaat nergens over. Maar waarom die crew en die kapitein het nou vaker overleven, dat is dus ook niet per se omdat ze andere passagiers bewust in de steek laten, maar omdat ze kennis, ervaring en training hebben. Ook super logisch! Zij weten precies

waar ze moeten zijn, hoe de dingen werken, wat ze moeten doen. Als je in het water terechtkomt, hoe lang je hebt...

NYD Ja, misschien kunnen ze ook vaker zwemmen als je het percentueel bekijkt. Dat weet ik niet hoor, dat is een gok van mijn kant.

ML Maar het is wel echt.. Nou je hebt de mythe van vrouwen en kinderen en de mythe dus blijkbaar van de kapitein gaat ten onder met zijn schip. Ik vind het gewoon grappig dat de realiteit echt het totale omgekeerde is.

NYD Ja, en dan nog een leuke laatste fun fact. Er is een historica genaamd Lucy Delap, denk ik dat ik zeg, van Cambridge University. En zij heeft wel een theorie over hoe het nou kan dat deze mythe de wereld ingekomen is. En volgens haar is dit idee van vrouwen en kinderen eerst dus moedwillig verspreid door de Britse elite om het stemrecht van vrouwen tegen te gaan. En dan was de theorie, of wat al gezegd werd, was vrouwen hebben geen stemrecht nodig, want kijk nou naar de Titanic. Zelfs in een situatie van leven en dood denken de mannen nog aan het belang van die vrouwen en kinderen, zetten ze dat belang voorop, dan doen ze dat ook heus in de politiek. Hoef jij je mooie koppie er niet over te breken, want die mannen doen dat wel. Kijk maar naar de Titanic, waar meer vrouwen overleefden dan mannen.

ML Maar dit *screamt* echt... Oh, oh, je wil gelijke rechten? Dan moet je ook dood als je op de Titanic zit. Dat is heel erg die vibe.

NYD Oh, je bent een feminist? Dan moet je ook op je blote knieën de straten gaan leggen, Marie Lotte!

ML Noem alle vrouwen!

NYD Noem alle vrouwen, anders mag je niet jezelf een feminist noemen.

ML Ja, dit vind ik wel het leukere gedeelte van de No.

NYD Ja, dit was even een fun stuk.

DAMN HONEY YES TUNE

ML Mijn yes heet limitarisme.

NYD Ik zit op het puntje van mijn stoel.

ML Meid, ik weet het. Jij bent het ermee eens. We hebben ons de afgelopen weken en tijd er een beetje in verdiept.

NYD Ik kan nergens anders meer aan denken.

ML Ik ook niet.

NYD Ik probeer het in elk gesprek erin te fietsen. Dat lukt vooralsnog best aardig.

ML Het lijkt mij de oplossing voor... Oké, nee, ik begin even bij het begin. Wij zeggen natuurlijk altijd kapitalisme is de duivel.

GELD, GELD, KAPITALISME TUNE *muziek terwijl Nydia schreeuwt 'geldddd, geldddd, ka-ching-ching kapitlissssmeeeeeee*

ML Want als we gesprekken voeren over onrechtvaardigheid, ongelijkheid, over shit. Komen we vaak terug op het welzijn van de mens dat ondergeschikt wordt gemaakt aan geld verdienen en macht willen. Nou, dan komen wij eigenlijk meestal niet verder dan boeh kapitalisme.

NYD Kapitalisme is de duivel!

ML We haten het! Maar, kijk, als mensen zouden vragen, maar wat dan? Dan heb ik geen antwoord, wat ik logisch vind.

NYD Dan hád jij geen antwoord.

ML Nee, dat is waar. Maar nú wel. Onze nieuwe droomgast is Ingrid Robeyns. Zij schreef het boek Limitarisme. Zij heeft wél een antwoord. Zij is nu onze held en wij hopen dat zij in de podcast kan komen, ooit.

NYD Op het moment lukt het niet, maar wie weet ooit.

ML Dus nu ga ik mijn best doen om zelf uit te leggen wat zij dan zegt.

NYD Want zij kan niet komen, dus nu moet jij het doen.

ML Nou, *good luck!* Want zij heeft economie gestudeerd, politieke wetenschap én filosofie. En zij combineert dat dus allemaal.

NYD Ze zit ook in de ethiek-kant, toch?

Ze zit in de ethiek-kant en ik hoorde haar in een podcast zeggen, economen doen altijd alsof ze een soort van heel objectieve wetenschap beoefenen. Alsof er geen morele kwesties aan zitten, alsof het niet ook aan goed en kwaad hangt. Maar dat is natuurlijk onzin als het gaat over geld en de verdeling van welvaart en zo. En dat alleen al dacht ik, ja!

NYD Jij lag alweer aan de voeten van die vrouw. Ja, ik ook! Ik kan alleen maar zo... Ja, als ik naar haar luister of als ik het lees, ja!

ML Ik zal ook een aantal podcasts in de shownotes zetten, want het is gewoon geweldig. Wat zij zegt is, we hebben natuurlijk allemaal wel een idee van oké, er is een armoedegrens en we willen niet dat mensen daaronder zitten. Armoede is ook iets wat zichtbaar is in de wereld. Je ziet iemand slapen op straat bijvoorbeeld, of je ziet dakloze, thuisloze mensen. Je wordt daarmee geconfronteerd en dat is niet fijn. Je wilt niet dat mensen in de armoede leven. Maar zij zegt, oké, armoedegrens, armoedegrens, armoedegrens, leuk. Maar zouden we niet ook een rijkdomsgrens moeten hebben? En rijkdom is natuurlijk veel minder zichtbaar, want rijke mensen verstoppen zichzelf eigenlijk letterlijk achter hoge hekken en poorten in grote huizen. En ja, weten wij veel wat ze aan het doen zijn en hoeveel geld ze hebben. Zij zegt dan we hebben een bepaald mensbeeld, een soort ideologie. Daarmee bedoelt ze een set ideeën van hoe we naar de wereld kijken en wat we de waarheid vinden. Het idee bij ons heerst nu in deze tijden dat we allemaal gelijke kansen hebben. En als je maar hard genoeg werkt, dan kom je er wel. We weten door al onze gesprekken wel dat dat natuurlijk niet zo is. Dat is een sprookje. Afhankelijk van je sociaal-economische achtergrond of je huidskleur, je toegang tot geld, dat maakt natuurlijk allemaal uit. Dus gelijke kansen, dat is echt onzin.

NYD Neoliberalisme. Boeh!

ML Neoliberalistische gedachtegoed.

NYD Ook leuk als we een neoliberalisme-boe tune maken.

ML Maar wist jij wat dat was? Neoliberalisme.

NYD Dat is toch dat idee van: we kunnen allemaal...

ML Ja, maar het is ook het idee dat de overheid de taak heeft om te zorgen dat er zoveel mogelijk ruimte is voor competitie. Dus dat niet één bedrijf een soort monopolie kan hebben, maar dat er competitie moet zijn.

NYD Want competitie is gezond.

ML En dat is marktwerking en dat haalt het beste in de mensen naar boven. Dat is het idee. En wat er ook heel erg heerst aan ideeën is, rijk word je op eigen kracht. Als jij rijk bent geworden.

NYD Heb je natuurlijk aan jezelf te danken.

ML Heb je aan jezelf te denken. Je hebt hard gewerkt.

NYD Je bent super creatief.

ML Dit is helemaal geweldig.

NYD Je bent dus beter dan die ander die minder rijk is, want anders was die wel rijk geweest.

ML En als je arm bent, dan is het ook je eigen schuld. Dat heb je gewoon helemaal aan jezelf te danken. Eigen schuld, dikke bult. Dan zegt zij: dat is ook een totaal sprookje, want rijk word je dankzij anderen. Je wordt rijk dankzij de samenleving. Toen dacht ik, ja.

NYD Dat is superlogisch. En op het vlak van what's-his-name-Amazon-meneer, Jeff Bezos, kunnen we natuurlijk allemaal bedenken, oké, er staan bijvoorbeeld in enorme pakhuizen mensen die compleet uitgebuit worden. En natuurlijk is zijn kapitaal ook daarop gebaseerd. En hij heeft ook allerlei grondstoffen gebruikt, waar weer mensen doodgaan of waar gewoon hele natuurgebieden verwoest worden. Daar is het allemaal heel logisch. Maar ook wij,

iedereen, functioneert dankzij de samenleving. En dat kan zijn omdat iemand tegen ons zei: hey, misschien moet je die podcast maken. Dat is omdat Daniël de podcast voor ons wilde editen. Maar dat is ook omdat wij hier belasting betalen. En dus...

ML Dat dit tot onze beschikking staat en dat Dag en Nacht bestaat vanwege weet ik veel...

NYD Ja, zeg maar, het werkt helemaal door natuurlijk.

ML Dus het samenloop van omstandigheden.

NYD Ja, dat heeft ook te maken met, oh, wat prettig, je hebt straatverlichting. Ja. Zeg maar, echt tot in de details. Alles vormt natuurlijk, zorgt natuurlijk ervoor dat je op een bepaalde plek terecht komt. Je kan niet zeggen dat Marie Lotte heeft helemaal alleen met Nydia Damn Honey uiteindelijk gedaan. Dat is niet waar.

ML Ik ben me daar ook nog extra bewust van omdat ik heel erg beseft dat wij ook bestaan bij de gratie van mensen die naar ons luisteren, die ons een warm hart toedragen, die denken ga zo door.

NYD En dan heb je natuurlijk ook nog gewoon je privileges. Witte meiden.

ML En zeg maar je kan toegang tot onderwijs.

NYD Sociaal netwerk.

ML Geld. Het zijn wel honderdduizend factoren waardoor wij nu zijn waar we zijn. Over Jeff Bezos gesproken, ik zag een fragment ook in een VPRO interview of zo waarin Ingrid Robeyns wordt geïnterviewd en dan laat ze een fragment zien. Want hij heeft natuurlijk zo'n ruimte ding gedaan, dat ie..

NYD In die penis.

ML In die penis.

NYD Ging hij naar de ruimte.

ML Ging hij naar de ruimte en dat was helemaal te gek. En daarna wordt hij dan geïnterviewd en dan bedankt hij dus zijn werknemers en zijn klanten.

NYD Dat hij dat heeft kunnen doen.

ML Dat hij dat heeft kunnen doen. En zij zegt dat ze niet het idee heeft dat hij in dit moment beseft hoe wrang dat eigenlijk is. Want zijn werknemers worden uitgebuit. Het is niet zo dat de winst van zijn bedrijf eerlijk wordt verdeeld. Het gaat naar de kapitaalkrachtige mensen, naar zijn aandeelhouders, naar hemzelf. Maar niet naar de mensen die voor hem werken. Maar goed, dat heel even terzijde. Dat vond ik ook weer zo dat je denkt, ja dit is bizar.

NYD Toch nog één ding erover, ik weet niet of je het al wilde zeggen. Maar dat grote bedrijven die belasting aan het ontduiken zijn, door dat dus weer in andere landen te stallen, of weet ik veel hoe dat allemaal werkt, ik zit er niet diep genoeg in. Maar dat zij daarmee dus ook niet teruggeven aan de samenleving, of in ieder geval zo min mogelijk teruggeven aan de samenleving, terwijl dat bedrijf bestaat bij de gratie van die medewerkers die in een samenleving functioneren. En hoe beter die mensen het hebben in die samenleving, hoe beter zij uiteindelijk natuurlijk ook kunnen werken. Als je gezondheidsstelsel heel goed op orde is, omdat er gewoon veel geld is, je onderwijs op orde is, je wegen, je verkeersveiligheid, al die dingen, is het natuurlijk super positief voor een bedrijf wat ergens in een land zit.

ML Ja, maar het is dus niet... dat heeft op dit moment dus helemaal geen prioriteit voor bedrijven, voor fabrieken, voor multinationals...

NYD Nee, die denken, ik ga lekker ergens anders heen als ik hier ingewikkelde belasting moet betalen. En dan is de overheid ook nog zo van... oh, sorry hoor, nee, dan... Die krijgen dan meteen helemaal de paniekaanval.

ML Dan moet je zorgen dat het vestigingsklimaat hier heel erg positief is.

NYD Precies.

ML Dat is inderdaad waar. In plaats van dat er dus geïnvesteerd wordt in het welzijn van werknemers en in zorgen dat mensen gewoon rond kunnen komen, wordt het geld gestald op plekken waar ze het niet terug hoeven te geven aan de samenleving, maar waar ze dus hun aandeelhouders weer kunnen betalen.

NYD Die kunnen dan nog meer shit kopen. Of geld beheren.

ML Aandeelhouders zijn mensen die kapitaalkrchtig, die zijn de mensen die het kapitaal hebben. Zij krijgen dus door vermogen, iets waar ze niks voor doen, want ze hebben dat geld en ze geven... Dat geld maakt geld.

NYD Geld creëert geld, dat is toch ook een soort les 1?

ML Ik vind dat dus echt een bizar gegeven. Ik weet dat wel, dat je als je werkt moet je daar veel belasting over betalen, maar op het moment als je vermogen hebt, als in je hebt een kapitaal, dat dat eerder geld voor je verdient, omdat je daar dus heel veel belasting voor hoeft te betalen. Hoe dan ook. Zij zegt: rijk word je dankzij anderen, want de samenleving heeft jou... Ze heeft het trouwens ook over: als jij een talent hebt, dat is ook iets waar je niks aan kan doen? Als je creatief bent of heel erg verbanden kan ontdekken, dan is dat een talent. Dat is jouw gegeven. Dat is niet waar jij voor hebt gewerkt. Je hebt het misschien wel ontplooid, maar de samenleving geeft je ook de kans om die te ontplooiën.

NYD Ja, precies. En dan denk ik ook altijd aan alle mensen... wiens talenten niet ontplooid konden worden door allerlei redenen. Als je bijvoorbeeld kijkt naar topsport, daar zit vaak al vanaf de jeugd al zoveel mogelijkheid in. Met kinderen van hot naar her rijden en ouders die dat kunnen doen en geld kunnen betalen. Heel veel kinderen hebben helemaal die mogelijkheid niet, dus dan kan je ook nooit topsporter worden.

ML Nee, precies.

NYD Dat is een klein voorbeeld van hoe je je talenten niet altijd kunt ontplooiën.

ML Wat zij zegt is: rijk worden, je talent ontplooiën, is een team effort.

NYD Precies.

ML Maar zo zien we het dus niet. En tot op bepaalde hoogte, zegt zij, is dat goed. Want het is goed dat je beloond wordt voor je werk. Het is menselijk om een soort van drive te voelen, weet je wel, dat je beloond wordt en de financiële prikkel is er gewoon eentje die het goed doet. Dus dan gaan mensen harder werken. En het is goed als mensen in hun eigen onderhoud kunnen voorzien. Maar zeg maar boven een bepaalde grens aan geld verdienen, op een gegeven moment doet het gewoon niks meer voor de levenskwaliteit van een persoon.

NYD Precies. En is allemaal onderzoek naar gedaan.

ML Ja, precies. En dan hebben we het niet per se over inkomen, maar ook over vermogen. Het vermogen wat je tot je beschikking hebt, tot een bepaald punt. Volgens mij noemt zij 2 miljoen, maar ik hoor daar ergens anders over 15 miljoen zeggen, dus ik weet niet precies. Ze gebruikt ook allemaal onderzoeken en er zitten ook allemaal haken en ogen aan. Maar laten we zeggen dat het boven de miljoen is. Maar goed, er is een bepaald punt waar het gewoon niks meer doet voor de levenskwaliteit van een persoon. En het is gewoon onethisch, want waarom zou iemand, een individu, op zoveel geld mogen zitten en mogen bepalen wat ermee te doen? In gedachten houdend dat 'het rijk worden' een team effort was. Waarom heeft één persoon er dan recht op? En zij zegt ook dat de gevolgen daarvan best wel zorgelijk zijn. Ten eerste: het zet de democratie onder druk.

NYD Dat is heel belangrijk en eng.

ML Ja. Dat is zo omdat: geld stuurt politieke keuzes. Een heel extreem voorbeeld daarvan is natuurlijk de VS. Daar heb je echt individuen die gewoon een duidelijke vinger in de pap hebben bij politieke partijen.

NYD Ja, plus je moet heel veel geld hebben om überhaupt in de senaat terecht te kunnen komen. Of je moet het via allerlei grassroots-organisaties binnenhalen. Zij geeft dan het voorbeeld van Alexandria Ocasio-Cortez, een van de weinigen die dat dan zelf op die manier - óók teameffort - binnen heeft gekregen. Maar alleen al om daar te komen is geld nodig.

ML Ja, er zijn grote hoeveelheden geld nodig. Er zit volgens mij ook geen limiet aan wat je mag ontvangen. Dus het gaat echt over grote, grote bedragen. En dan zijn er mensen, zoals Trump, zij noemt Trump als voorbeeld uit 2015, dus voordat die politicus werd, toen vertelde die 'luister, ik maak gewoon sinds jaar en dag heel veel geld over naar én de republikeinen én de democraten en dan kijk ik wel wie er wint. En dan bel ik ze als ik iets wat ze wil!'

NYD Ja, zo erg, maar ook in Nederland geeft ze hier een voorbeeld van. Een of andere...

ML Ja, een hoofd van een multinational geloof ik.

NYD Ja, vertegenwoordiger voor multinationals.

ML Ja, voor het bedrijfsleven.

NYD Ja, en die zegt dan ook: 'ik heb alle ministers in mijn telefoon staan en ze bellen me altijd terug als ze niet meteen opnemen'. Dus ook in Nederland is dit aan de hand, al is het in andere mate.

ML En je kan gewoon niet zeggen dat geld... Kijk, zij zegt ook: Nederland is een democratie. Van de VS betwijfelt ze dat. Zij noemt dat een plutocratie; echt rijke mensen hebben daar de macht. Hier in Nederland democratie, maar ze is kwetsbaar. Want geld stuurt die democratie. En mensen die wat willen veranderen in het beleid, die kunnen dat eigenlijk maar tot beperkte mate doen, omdat dat geld zoveel invloed heeft; de mensen met het geld, de bedrijven met het geld... Het is bijvoorbeeld niet zo dat ik, of een slachtoffer van de toeslagenaffaire, het nummer van de minister-president heeft. Je kan niet zomaar een minister bellen. Je wordt per definitie minder gehoord dan zo'n vertegenwoordiger van het bedrijfsleven. Dus dat is niet oké. Invloed kan dus gekocht worden. Nou, dat is dan het politieke, democratische gevolg. En het tweede gevolg is de klimaatcrisis. Zij zegt luister, we zitten eigenlijk in een noodsituatie, want de wereld gaat eraan. Wij zijn aan het proberen de wereld leefbaar te maken, want voor veel mensen is die nu al niet leefbaar, en te houden. We zitten eigenlijk echt in een noodtoestand. Die zouden we ook moeten afkondigen. Ik heb niet het idee dat mensen dat voelen, maar dat is wel echt zo. Die klimaatcrisis moet aangepakt worden en zij vindt het onverteerbaar dat het geld er is, dat er dus individuen op die miljarden zitten en dat die dus niet gebruikt worden om deze transitie mogelijk te maken.

NYD Ja, ze heeft ook in haar boek een soort rekensom staan van: stel, Elon Musk zou gewoon elke dag van 9 tot 5 werken tot zijn 65ste, wat is dan zijn uurloon? Nou, ik kan dus geen getallen onthouden, maar je schrikt je helemaal kapot wat zijn uurloon is. En het gaat nergens over. Hij heeft dat geld, maar waarom?

ML Ja, geen idee. Heeft hij het georven?

NYD Nou, dat is een combinatie van dingen, maar ik bedoel meer van: waarom mag hij erop zitten? Waarom mag hij zoveel geld hebben?

ML Ja, hij heeft niet meer gedaan dan gewoon iemand die 40 uur per week werkt in een willekeurig ander bedrijf. Je hebt een bepaald aantal uren in je dagen-

NYD Nou ja, deels misschien wel, maar dan nog geeft dat hem niet het recht om zoveel geld te hebben.

ML Nee, maar je hebt gelimiteerde tijd en je hebt gelimiteerde energie. En het is niet zo dat hij daar meer van heeft.

NYD Nou ja, hij kan wel meer energie hebben dan andere mensen.

ML Ja, oké, maar binnen bepaalde marges.

NYD Binnen bepaalde marges, maar het gaat erom dat dat dus eigenlijk niet uit zou maken. Dat als je boven een bepaald bedrag komt, en al zéker als je Elon Musk bent... want net werd 2 miljoen, 1 miljoen, 5 miljoen, 10 miljoen genoemd, maar laten we zeggen miljarden, dan gaat het gewoon zó nergens meer over, dat het gewoon echt niet oké is en ook echt niet geaccepteerd zou moeten worden.

ML Maar je gaat ook gewoon echt hele gekke dingen doen als je zo rijk bent.

NYD Ja, dan ga je in die penis naar de maan!

ML En het is ook zo dat de aller-aller-allerijkste mensen, die stoten ook het allermeeeste uit. In veel berekeningen horen ook mensen zoals jij en ik erin, natuurlijk, want wij zijn ook rijke mensen als je het mondiaal bekijkt. Maar als je het hebt over de echt super-super-rijken, die hebben gewoon een enorme uitstoot. Die gaan met hun private planes en hun boten en weet ik veel...

NYD De Starbucks!

ML Ja, en dat is dan gewoon normaal. Nou, goed, grenzen dus. Zij zegt dus dat er een bovengrens moet zijn. Waar ligt die grens? Dan maakt ze een onderscheid tussen inkomen en vermogen. Vermogen wordt dus veel minder belast dan inkomen. Volgens haar zou je wel topsalarissen aan banden moeten leggen. Maar het gaat voornamelijk om vermogen, bijvoorbeeld over erfbelasting.

NYD Generational wealth.

ML Ja. Als je rijke ouders hebt en die geven dat geld aan jou door, wat maakt dat jij hier recht op hebt? Vooral omdat geld geld maakt. Dan krijg jij dus geld en dat geld maakt geld. Dus dat is eigenlijk heel erg fucked up en raar. Daar zegt ze over: het raakt ook aan het idee van familie.

NYD Ja. Dat is *ons* geld, dat is *mijn* geld. Ik heb daar *recht* op. Terwijl: door wie is dat vele geld ooit überhaupt daar gekomen?

ML Ja, en als je genoeg terugrekent, waar kom je dan op uit? Maar ergens begrijp ik dat natuurlijk wel, want het is ook gewoon zo'n heel fundamenteel iets van: dit is van mijn familie...

NYD ...en ik heb er hard voor gewerkt, ik wil het doorgeven aan mijn kinderen.

ML Ja, precies. Maar ik vind het dus wel leuk hoe zij daar dan over praat van: daar moet je dus een soort weg in vinden. Wel zeggen tot hier mag je het houden, maar de rest moet terug naar de samenleving.

NYD Wat dus die Marlene onlangs gedaan heeft, wat ook een yes was een tijdje geleden.

ML Dat zij gewoon heeft gezegd: hier neem het maar.

NYD Ik ga het zelf niet gebruiken, want ik heb daar geen recht op.

ML Ja, en als ze het dan heeft over hoe je dat dan praktisch zou moeten invoeren...

NYD Dat is natuurlijk altijd de grote vraag waar iedereen antwoord op wil hebben.

ML Mensen gaan steigeren, zeker in Nederland, als de overheid ons iets op wil leggen. Dus zij zegt dat mensen moeten weten wat het oplevert. De winst voor de samenleving is zo groot. Ik hoor haar nu nog zeggen: ik zou willen dat economen het met wat meer verbeelding zouden kunnen schetsen. Dat je gewoon, ja inderdaad een beetje een soort utopie, maar dat je het dan ook echt goed uitdenkt.

NYD Maar toch ook het ethische gedeelte eraan, want je kan het dus hebben over keiharde wetgeving, maar er zit ook een soort moreel stuk aan. Als wij als maatschappij steeds meer gaan zeggen 'nee, veel geld hebben is helemaal niet cool en tof en je bent helemaal niet de

coolste persoon van de wereld, Elon fucking Musk, je bent een lul en dankzij jou, doordat jij op al die miljarden zit, zitten al die mensen in de honger en is er een klimaatverandering, die we eigenlijk tegen kunnen gaan'. Dus als we met z'n allen onze kijk daarop ook veranderen, heb je denk ik ook al een verandering in de samenleving. Ik zeg 'denk ik', maar dat zegt zij ook.

ML Ja, dit klinkt natuurlijk heel erg als 'als we gewoon onze kijk veranderen'. Maar het zit diep, diep, diep.

NYD Tuurlijk, maar het is allebei. Het kan met allemaal wetgeving, maar dit is ook onderdeel ervan. En het is niet zo dat Ingrid Robeyns nu zegt dat je nooit meer dan 1 miljoen mag hebben. En ze zegt ook niet dat iedereen precies hetzelfde bedrag moet hebben.

ML Nee, en zij zegt ook helemaal niet dat kapitalisme per definitie slecht is. Dat vind ik ook wel leuk, dat ze echt zo speelt met een soort- Hoe noemt ze dat dan? Bijvoorbeeld dat je een soort optimum vindt om de schadelijke effecten van rijkdomconcentratie te beperken, maar nog wel ruimte laat om mensen te motiveren om te werken en te presteren. En daar dan een soort ideale balans in te vinden.

NYD En ze geeft allemaal voorbeelden van miljonairs en miljardairs die hier zich al voor inzetten, die brieven schrijven naar het World Economic Forum van 'alsjeblieft, laat ons meer belasting betalen, alsjeblieft, zorg er nou voor dat het aan banden wordt gelegd'. Dus het is ook zeker niet zo dat alle rijke mensen kut zijn.

ML En waar ik dus ook nog aan zat te denken is, kijk, als je het bijvoorbeeld hebt over de bijstand. Stel je bent arm, je zit in de bijstand. Dan wordt het jou verboden om vermogen te hebben. Dat is op zichzelf al zo'n fucked up iets. De samenleving zegt dan dus altijd tegen jou dat je arm-zijn jouw eigen schuld is. Jij hebt dat zelf gedaan.

NYD Ja, had je maar niet ziek moeten worden.

ML Precies. En dan krijg je dus een beetje geld, maar je mag absoluut geen vermogen hebben. Terwijl het dus nu ontzettend duidelijk is dat het enige wat dus echt geld genereert, is geld.

NYD Ja.

ML Nou, toen vond ik het nóg oneerlijker en ik vind het al zo oneerlijk allemaal. Nu is mijn yes, naast het limitarisme...

NYD ... en het boek dat iedereen moet lezen...

ML ... en de podcastafleveringen die iedereen moet luisteren... Er zijn ook twee bedrijven die dit principe omarmd hebben. Het is echt wel het limitaristische principe eigenlijk, vind ik.

NYD Ja.

ML We hebben het al eerder over Sprinklr gehad, volgens mij vorig jaar. De missie van Sprinklr- ze zijn een buitenplantenbedrijf.

NYD En ook nog eens allemaal biologisch enzo.

ML Biologisch buitenplanten. De missie van Sprinklr is het herstellen van de biodiversiteit. De oprichters, Suzanne van Straaten en Liedewij Loorbach, hebben hun aandelen weggedaan en er is nu maar één aandeelhouder van dit bedrijf. Die heeft zeggenschap sinds 2023 en dat is de stichting Sprinklr Impact. En het enige doel van deze stichting, dus van deze aandeelhouder, is erop toezien dat Sprinkler onderneemt volgens de missie. Dus het moet de missie van het herstellen van biodiversiteit ten goede komen. Ja, en werknemers moeten betaald worden. Dus het is een soort teruggeven aan de samenleving.

NYD Ja, en dat zien we dus graag!

ML Ja, I love it, het geld gaat dus niet naar aandeelhouders die geld investeren en dan geld terug verwachten. Maar het geld gaat naar de wereld beter maken. Nou, en dan is er dus nog een bedrijf dat dit gaat doen.

NYD En dat is eigenlijk jouw echte yes, want dat is nu deze week, vorige week.

ML Ja, dus nu kom ik na 600 jaar bij mijn échte yes. Nou, vanaf 1 april eigenlijk.

NYD Oh, het komt nog.

ML Ja, vanaf 1 april 2024, maar het is wel net bekendgemaakt, wordt Sander Heijnen hoofdredacteur van Vrij Nederland, een tijdschrift. En ook hij gaat voor hetzelfde principe als wat Sprinklr doet. Vrij Nederland wordt zelfstandig, gaat zich losmaken van het concern

WPG. Dat is het Belgische concern dat ongeveer bijna alle bladen in Nederland heeft opgekocht. Dus Vrij Nederland maakt zich los, wordt zelfstandig en de enige aandeelhouder is de Vrij Nederland Stichting. En het doel van die stichting is om erop toe te zien dat al het geld dat binnenkomt de journalistieke missie dient.

NYD Yes!

ML Dus om makers te betalen zodat er goede stukken gemaakt kunnen worden. En ik hoorde hem in een podcast zeggen dat de journalistiek en de vrijheid onder druk staan. Er gebeurt nu van alles en het is echt heel erg belangrijk dat er een sterk journalistiek landschap is dat de politiek controleert, dat alle beslissingen controleert en dat gewoon op een integere manier dat kan doen. Maar dat kan natuurlijk niet op het moment dat winst het allerbelangrijkste is. Dus: onafhankelijke journalistiek, dat is de missie.

NYD Ik stel voor dat wij onze aandeelhouders ook uitzwaaien.

ML *lachend* Ál onze aandeelhouders.

NYD Dat wil zeggen: de miljarden, je mag het hebben, want het is helemaal niet goed dat wij die nu krijgen. We zitten op geld. Het kan niet.

ML Ja, geef al die miljarden die wij verdienen maar aan de transitie van het klimaat.

NYD Ja, de klimaattransitie.

ML Nou, hier word ik wel echt heel gelukkig van, dat er mensen zijn met deze ideeën, maar ook dat er mensen zijn die dit dus daadwerkelijk voorvoeren.

NYD En Ingrid Robeyns heeft dat dus lekker ook in het Engels geschreven en er komen ook nog allerlei andere vertalingen aan. Dus het is ook een internationaal boek. Het is niet alleen gericht op Nederland.

ML Nee, en het wordt dus nu, omdat zij zelf Vlaams is-

NYD We moeten haar echt hebben voordat ze nóg beroemder wordt.

ML Ja, zij is onze droomgast van dit jaar. Nou, dat was 'm!

EINDTUNE

NYD Dit was aflevering 172! Shownotes vind je op damnhoney.nl/aflevering-172. En in de loop van de week verschijnt daar ook het transcript.

ML Daniël van de Poppe, Liesbeth Smit en Lucas de Gier, MERCI, BEDANKT

NYD Bedankt transcriptteam: Marleen, Marlou, Marloes, Elise, Evq, Barbara, Joan, Fenna, Sabine, Meike, Dirk, Laura, Lisanne, Rivka, Sabine, Hannah en voor de laatste keer: SJOERA! Extra bedankt Sjoera voor al je harde werk!

ML Wij kletsen nu nog even door in onze bonuspodcast 'Je doet het er maar mee'. Die kun je luisteren als je ons vanaf 1 euro per maand steunt op petjeaf.com/damnhoney

NYD En je kan het dus ook niet doen. Je kan ook niet bijdragen aan deze kapitalistische kutte koppenactie van ons... door dingen achter de betaalmuur te zetten.

ML Ja, misschien kan je dan die euro teruggeven aan de samenleving. Doe dat dan.

NYD Ja, of niet.

ML Zelf weten!